

Varga István (1964–1967)

Hogy vették fel az Eötvös Kollégiumba?

Mint utóbb kiderült, a „szokásos” módon. Elsőévesként albérletben laktam a Kosuth Lajos sugárúton, majd egyszer csak megkeresett az egyik Eötvös-kollégista, ha nem tévedek, Baróti Tibor: „Tudom, hogy te jobban érdeklődsz bizonyos szakterület iránt, amiből már diákköri dolgozatot is írtál, mi lenne, ha megpályáznád a kollégiumi tagságot”. Kérvényt adtam be, így jelentkeztem. Magára a felvételre már nem emlékszem, nem is biztos, hogy formalizált volt. Mindenesetre a kollégiumi tagok javaslatot tettek, és az igazgató – gondolom – utánaérdeklődött a tanszéken az illetőnek. A szép tanulmányi eredmény, a diákkörözés, a széles körű érdeklődés mindenféleképpen előfeltétel volt. De a Kollégiumban kevés, ha jól emlékszem, akkor mindössze 15-16 hely volt. Ez kevés volt ahhoz, hogy az összes arra érdemes egyetemistának helyet adjon. A jók közül inkább a már bentlakó tagok ajánlottak, és visszagondolva ez célszerű is volt, hiszen az új tag beleillett a közösségbe. Akkoriban elsősorban szociális helyzete alapján kaphatott kollégiumi elhelyezést az ember. Az Eötvös kivétel volt. Ide tanulmányi alapon lehetett bekerülni. Persze ez magával hozott némi anyagi könnyebbséget is. Népköztársasági ösztöndíjas is voltam, ami csaknem egy kezdő fizetéssel ért fel. Fizettünk egyetemi tandíjat, legalábbis az első félévben. Azután ezt a tanulmányi eredménytől függően vagy mérsékeltek, vagy elengedték. Kollégiumi díjat is kellett fizetni, ami tartalmazta a menzajegyet.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Amikor beköltöztem az Eötvös Loránd Kollégiumba (amelyet magunk között röviden csak „Báró”-nak hívtunk), akkor az már a Batthyány utcában, egy magánházban volt. Az épületen volt egy szokásos fekete tábla a Kollégium nevével, arany betűkkel. A Kollégiumban a többihez képest sokkal szabadabb volt a légkör. Ez persze nemcsak abban manifesztálódott, hogy saját kulcsunk volt. Hozzánk bejárhattak a barátnők, hivatalosan lány persze egy sem lakott bent. Ezért nagyon irigyeltek bennünket, pedig a Kollégium állapotát tekintve rosszabbul álltunk a többihez képest. A komfort pótlása érdekében sokszor volt szükségünk leleményességre, öntevékenységre. Elkezdtük javítgatni a környezetünket, rendbetenni magunk körül a dolgokat. A kertben megmetszettük a gyümölcsfákat, kiirtottuk az elvadult bokrokat, kitakarítottuk, lakályossá tettük a szuterénszerű pincét. A központi nagy helyiséget könyvtárnak rendeztük be, onnan nyíltak a szobák, meg egy nagy, szőlővel befuttatott veranda. Emlékszem, egyik társunk könnyen belefeledkezett a tudományokba, így amikor elindult a fürdőszobába, többször előfordult, hogy megállt a könyvtárban és hajnalokig ott volt és kiolvasott egy-egy könyvet. Az épülethez nagy kert is tartozott. Ha az igazgatónk, Grasselly Gyula bácsi bejött hozzánk, akkor jó időben általában a verandán telepedtünk le. Ezeken a beszélgetéseken tájékozódott, ki hol tart, mivel foglalkozik. Rengeteget

mesélt maga is. Élvezettel és némi irigységgel hallgattam a régi „daliás” időkről szóló beszámolóit. Időnként egyetemi oktatók is bejártak hozzánk, kötetlen formában előadásokat tartottak nekünk. Három nagy, úgy emlékszem), nyolcágvas szobában laktunk, csak fiúk. A szoba négy sarkában volt egy-egy emeletes ágy. A bölcsész szobában velem együtt Baróti Tibi, Pordány Laci (Indián), Ocsák Miklós, Földvári Laci, Szegfű Laci lakott. Majd jöttek a fiatalabbak: Ecsedy Pista, Kisari Miklós (Kisindián), Masát András, Ötvös Péter. A másik szobában vegyészek voltak: Zalotai Lajos, Buzás Pista, Kiss Ákos, Ferke Bandi, Nagy Laci. A harmadik szobában matematikusok, biológusok laktak. Németh Jóskára, Sódar Karcásra, meg Szabad Janira emlékszem vissza. Jogászok csak később kerültek a Kollégiumba.

Hogyan működött a közösség?

Mindenkinek megvolt a maga szakterülete, de nem váltak a tagok szakbarbárrá. Éppen ellenkezőleg, egymás dolgai iránt nagyban érdeklődtünk. A szobák szerinti megosztás, bár egyfajta megoszlast jelentett, de egyébként gyakran voltunk együtt, beszélgettünk, vitatkoztunk, szórakoztunk, apróbb, az együttélésből adódó súrlódástól eltekintve, nagyon jól megvoltunk, összetartottunk. Nemezszer bejártunk a vegyészek laborjaiba. Máskor szóltak, hogy gyertek be, mert itt és itt nagyon jó előadás lesz. Ha volt valakinek valami élménye, akkor arra felhívta a többiek figyelmét. Egyesek hozzájutottak hanglemezekhez, azokat együtt hallgattuk. Emlékszem, Pordány Lacinak volt valahonnan egy, akkor ritkaságnak számító Roy Orbison lemeze. Akkor az szenzáció volt. A Pretty Woman akkor hallottam először. Azóta sok év eltelt, de még ma is gyakran játsszák a rádióban. Én is hoztam egy nagy csomag, főleg klasszikus zenei hanglemezt Leningrádból, ahol nyelvgyakorlaton voltam. A konyha volt a színtér, ott váltottuk a világot, miközben összeültünk egy kis ennilalót. Untuk a menzán hétvégére adott hidegételt, igyekeztük feljavítani. Én nem voltam nagy sportoló, de a többiek eljártak focizni, saját csapatunk azonban nem volt. Elmentünk együtt moziba, ritkábban színházba. A Sárkányba szerettünk járni a nagyállomáshoz, meg a Béke Étterembe (persze a diáknyelv csak Béke Tanszéknek hívta, rajta is ragadt ez az elnevezés). A Béke Tanszéken dolgozott egy Irénke néni nevű pincérnő, aki – amikor megérkeztünk – szólt a szakácsnak, és nagyobb adagokat kaptunk. Nem hiszem, hogy az idő szépítette meg ezt az emléket. Mindenesetre még most is a számban érzem az ott készült párizsi sertésszelet ízét. Volt szilveszteri összejövetel a Kollégiumban, táncoltunk a könyvtárban, készült valami éték is hátul a konyhában.

Hogy ért véget a Batthyány utca?

Többször szó esett róla, hogy megszüntetik a Kollégiumot, beolvasztják valamelyik másik kollégiumba, és mennünk kell. Ez az eliteskedés nem való, mondták, nincs szükség erre az elkülönülésre, miért nem jó nektek a többi kollégium. A háttérharcokról nem tudok. Amikor végül el kellett költözni, a hivatalos indok az

volt: „értsük már meg, hogy az óvodának is kell valahova költöznie”. Először az Eötvös tagsága ideiglenesen az Irinyi-épület Női Klinikára néző szárnyába, annak a negyedik emeletére költözött. Ott négyágyas szobák voltak. Bár ott már nagyobb volt a kényelem, mégis berzenkedtünk, hogy miért kellett nekünk idejönni a „Báróból”. Ez azonban nem tartott sokáig, pedig már éppen megszerettük. Ezt követően a körútra néző szárny első emeletére költöztünk.

Hogy alakult egyéni életpályája?

Nem szokványosan, főleg nem úgy, ahogyan azt eredetileg elterveztem. Mindenesetre az akkori döntésem, bár a helyzetet átmenetinek gondoltam, megváltoztatta a pályámat. Bár nagyon szerettem, nem lettem tanár. Akkoriban már elég nehéz volt munkahelyet találni. Bonyolította a helyzetet, hogy tanárként, leendő feleségemmel, aki végzős vegyész volt, együtt akartunk elhelyezkedni. Sokat keresgélünk, de sehogyan sem jött össze, hol nekem volt állásom, és neki nem, hol pedig fordítva. Végül 1967 április elsején munkába álltam, állást kaptam az akkor alakuló Expressz Ifjúsági Utazási Iroda megyei kirendeltségénél. Levelezőn fejeztem be az egyetemet, lényegében már csak az államvizsga volt hátra, mindeközben tagja maradhattam a Kollégiumnak. Később a Külügyminisztériumba kerültem. Diplomataként összesen tizenhat évet voltam külföldön, a közties időkből pedig itthon dolgoztam. De nem lettem teljesen hűtlen a tanult szakmámhoz. A Külügyben hosszú ideig kulturális, tudományos és oktatási kérdésekkel foglalkoztam. Ez volt az a terület, ahol akkoriban látványos eredményeket lehetett elérni. Sok országgal, ha más kapcsolatunk nem is volt, de a kultúra, a tudomány összekötött bennünket. Hat évig voltam Kelet-Berlinben kulturális attasé. Hazatérésem után kineveztek a Kulturális és Tudományos Főosztály helyettes vezetőjévé. Akkor kezdtük a kapcsolatokat bővíteni az NSZK-val. Büszke vagyok arra, hogy a közreműködéssel jöhetett létre a budapesti Goethe Intézet létesítéséről szóló megállapodás. Sokat utaztam, számtalan országgal tárgyalhattam kulturális, tudományos és oktatási együttműködési kérdésekről. Például Kínával a korábbi, 1953-ban kötött, a kínai kulturális forradalom miatt már nem működő kulturális szerződés felújítását kezdtük el, és hoztuk sikeresen tető alá. 1989-ben egy évre Moszkvában találtam magam, amikor már mindenfelől „zengett az ég”. Forrongott a világ. Nagy változások mentek végbe ott is, a szovjet tagországok önállósodási törekvése egyre erősebb lett. Persze politikai elemzők szerint akkor korántsem volt még annyira egyértelmű, hogy felbomlik a Szovjetunió. Azután 1990-ben átirányítottak Leningrádba, a főkonzulátus vezetését bízták rám. Amikor odaérkeztem, a várost Leningrádnak hívták, és amikor eljöttem onnan, akkor a város neve már Szentpétervár volt. Akkor az én konzuli kerületemhez tartozott a három balti köztársaság, az én feladatomból volt, hogy tartsam velük a kapcsolatot. Nekem jutott az a feladat – amely minden diplomata álma lehet –, hogy közöljem velük, a Magyar Köztársaság elismeri a három balti állam (Észtország, Lettország és Litvánia) függetlenségét. Felemelő érzés volt. Legfelsőbb szinten fogadtak. Landsbergis, litván elnök nagy büszkeséggel mutatta meg nekem a

rendszerátalakítás ereikéből rendezett kis kiállítást, köztük egy Magyarországról kapott konzervdobozt, amelyikre az volt írva, hogy a kommunizmus utolsó lehetete. Ezután Kijevben nagykövet lettem három évre. Hazatérésem után 1995-ben, a Külügyminisztériumban a posztszovjet országokkal foglalkozó főosztályt vezettem, majd a Dokumentációs Főosztály vezetője lettem. Ezután 2002-2005 között a Jugoszlávia felbomlását és a szörnyű balkáni polgárháborút követően függetlenné vált Bosznia-Hercegovinában nagykövetként képviselhettem hazámat Szarajevóban.

Mivel járult hozzá a Kollégium életpályájához?

Komoly munícióval indulhattam ki az ún. nagybetűs életbe. Vidéki gyerek voltam, elsőgenerációs értelmiségi lettem. A Kollégiumban szereztem jártasságot, hogyan mozog az ember a közösségben, az ott uralkodó szemlélet igényességre, a mások munkája iránti érdeklődésre és tiszteletre tanított. Kinyitotta előttem a világot, arra nevelt, hogy ne csak egy dolog érdekelje az embert. Tulajdonképpen ebből lett a hivatásom is: nyelveket beszélni, idegen országokat, embereket és kultúrákat megismerni, kapcsolatot teremteni.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*